

Autor: dr Piotr Kubiak

SPD odzyskuje władzę w Nadrenii Północnej-Westfalii.
Kulisy powołania rządu mniejszościowego Hannelore Kraft.

Wyznaczone na dzień 9 maja 2010 r. wybory do parlamentu krajowego Nadrenii Północnej-Westfalii miały być pierwszą próbą sił pomiędzy niemieckimi partiami politycznymi od czasu ostatnich wyborów do *Bundestagu* (27.09.2009 r.), w wyniku których u władzy znalazł się rząd chadecko-liberalny Angeli Merkel. Wynik wyborów w Nadrenii Północnej-Westfalii miał również istotne znaczenie dla rządu federalnego, gdyż ewentualne zwycięstwo opozycji pozbawiało jednocześnie koalicję rządową większości w *Bundesracie*, co utrudniłoby rządowi wprowadzanie reform. Dlatego kierownictwa partii politycznych przygotowały się do nich bardzo starannie, a same wybory śledzone były z wielkim zainteresowaniem w całych Niemczech.

Opozycyjna SPD¹ liczyła na odzyskanie władzy w Nadrenii Północnej-Westfalii po pięciu latach przerwy spowodowanej klęską w wyborach z 2005 r. W wypadku zwycięstwa w wyborach SPD przewidywała utworzenie rządu wspólnie z partią Zielonych, która ma tutaj silną pozycję. Głównym rywalem była

Nr 42 / 2010
24'09'10

INSTYTUT ZACHODNI
im. Zygmunta
Wojciechowskiego
Instytut Naukowo-Badawczy,
Poznań

Redakcja:
Joanna Dobrowolska-Polak
(redaktor naczelna),
Marta Götz,
Piotr Cichocki

¹ Szerzej o sytuacji i celach SPD: P. K u b i a k, *Odzyskać zaufanie. SPD przed wyborami w Nadrenii Północnej-Westfalii*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 35/2010, (dostęp 29.08.2010)
http://www.iz.poznan.pl/news/188_Nr%2035.%20Odzyskać%20zaufanie%20-%20SPD.P.Kubiak.pdf

koalicja CDU-FDP premiera Jürgena Rüttgersa (CDU). Rolę jęczyczka u wagi pełniła lewicowa Die Linke, której celem było przekroczenie progu 5% głosów i wejście do parlamentu najludniejszego kraju federacji.

Kampania wyborcza poprzedzająca wybory była bardzo zacięta, a sondaże przedwyborcze nie wskazywały jednoznacznie na zwycięstwo żadnej ze stron.

Tabela 1. Wyniki wyborów do parlamentu krajowego Nadrenii Północnej-Westfalii w latach 2005 i 2010

Partia (koalicja)	Wybory 2005		Wybory 2010		Różnica w p.%
	poparcie w %	mandaty	poparcie w %	mandaty	
SPD	37,1	74	34,5	67	- 2,6
Zieloni	6,2	12	12,1	23	+ 5,9
(SPD-Zieloni)	43,3	86	46,6	90	+ 3,3
CDU	44,8	89	34,6	67	- 10,2
FDP	6,2	12	6,7	13	+ 0,5
(CDU-FDP)	51,0	101	41,3	80	- 9,7
Die Linke	0,9*	-	5,6	11	+ 4,7
<i>Łącznie**</i>	<i>100</i>	<i>187</i>	<i>100</i>	<i>181</i>	-

(*jako PDS, **+ pozostałe)

Wybory zakończyły się klęską rządzącej w Nadrenii Północnej-Westfalii koalicji CDU-FDP. Wprawdzie CDU uzyskała najwięcej głosów (34,6%), jednakże straciła ponad 10 punktów procentowych poparcia. FDP nawet minimalnie zwiększyła swój stan posiadania z 6,2% do 6,5% poparcia. Chadeocy i liberałowie uzyskali łącznie 80 mandatów i utracili większość w parlamencie. SPD poniosła wprawdzie niewielkie straty (34,5% głosów i utrata 2,6 p.% poparcia), uzyskała jednak tyle samo mandatów poselskich co CDU (67). Największy wzrost poparcia (o 5,9 p.%) odnotowała partia Zielonych, co zaowocowało wydelegowaniem 23 przedstawicieli do parlamentu w Düsseldorfie. Dzięki temu SPD i Zieloni mają łącznie 90 mandatów w parlamencie liczącym

181 posłów. Spory sukces odniosła Die Linke, której udało się przekroczyć pięcioprocentowy próg wyborczy (5,6% głosów) i wprowadzić do parlamentu 11 posłów. Wejście do parlamentu przedstawicieli Die Linke w znacznym stopniu utrudniło utworzenie rządu większościowego.

Po wyborach wytworzyła się sytuacja patowa. Żadna z wcześniej proponowanych koalicji (CDU-FDP oraz SPD-Zieloni) nie uzyskała większości w parlamencie, a pozostałe ugrupowania niechętnie odnosiły się do współpracy z Die Linke. Podobna sytuacja miała miejsce po wyborach do *Bundestagu* w 2005 r. oraz po wyborach do parlamentu w Hesji (styczeń 2008 r.). W pierwszym przypadku ostatecznie porozumiały się dwa największe ugrupowania polityczne (CDU/CSU-SPD), powołując rząd wielkiej koalicji kanclerz Angeli Merkel. W przypadku Hesji wydarzenia potoczyły się zupełnie inaczej. Stojąca na czele tamtejszej SPD Andrea Ypsilanti próbowała utworzyć wraz z partią Zielonych mniejszościowy rząd tolerowany przez postkomunistyczną Die Linke. Ostatecznie po czterech nieudanych próbach nie udało jej się powołać nowego rządu (m.in. wskutek oporu prawego skrzydła SPD), aż wreszcie w styczniu 2009 r. zostały rozpisane nowe wybory, w wyniku których zwyciężyła koalicja CDU-FDP. Przykład Hesji skłaniał kierownictwo SPD w Nadrenii Północnej-Westfalii do zachowania największej ostrożności.

Układ sił, jaki wytworzył się w *Landtagu* nadreńsko-westfalskim po wyborach, powodował trudności, ale nie uniemożliwiał nadal powołania rządu większościowego. Istniała możliwość utworzenia wielkiej koalicji SPD-CDU (łącznie 134 mandaty), koalicji jamajskiej CDU-FDP-Zieloni (103 mandaty), koalicji światła ulicznych SPD-FDP-Zieloni (103 mandaty) oraz koalicji lewicowej SPD-Zieloni-Die Linke (101 mandatów), ale musiałyby one zostać poprzedzone wielotygodniowymi

pertraktacjami połączonymi z zawieraniem licznych kompromisów.

Natychmiast po ogłoszeniu wyników wyborów rozpoczęły się pierwsze sondażowe rozmowy koalicyjne. Inicjatywa znalazła się w rękach SPD, której wraz z partią Zielonych brakowało jednego mandatu, aby mieć większość w parlamencie. W zaistniałej sytuacji dla kierownictwa SPD najlepszym rozwiązaniem byłoby powołanie koalicji światła ulicznych. Na początku czerwca doszło do intensywnych rozmów kierownictw trzech partii. Ostatecznie rozmowy zakończyły się fiaskiem, a punktem spornym była kwestia szkolnictwa oraz niechęć do współpracy pomiędzy FDP i partią Zielonych. Niepowodzeniem zakończyły się także rozmowy na temat utworzenia koalicji lewicowej z udziałem Die Linke. Przewodnicząca SPD w Nadrenii Północnej-Westfalii Hannelore Kraft z nieufnością odnosiła się do działaczy Die Linke, którzy jej zdaniem nie byli jeszcze gotowi do zawiązania koalicji. Rozpoczęły się pierwsze rozmowy sondażowe z CDU na temat utworzenia rządu wielkiej koalicji, jednak bez rezultatu. W razie niepowodzenia rozmów z CDU istniała jeszcze możliwość powołania rządu mniejszościowego bądź rozpisanie nowych wyborów.

Tymczasem w połowie czerwca przewodnicząca SPD w Nadrenii Północnej-Westfalii H. Kraft w porozumieniu z przewodniczącym SPD Sigmarem Gabrielem postanowiła zmienić front. S. Gabriel opowiedział się jednoznacznie za utworzeniem rządu mniejszościowego SPD-Zieloni w Nadrenii Północnej-Westfalii, akceptowanego przez Die Linke. Kluczem do podjęcia takiej decyzji przez kierownictwo SPD była chęć uzyskania przez opozycję większości w *Bundesracie* w przededniu debaty nad zasadniczymi kwestiami dla Niemiec: rządowym pakietem oszczędnościowym, reformą służby zdrowia oraz przedłużeniem funkcjonowania elektrowni atomowych. Po ukonstytuowaniu się

nowego rządu w Nadrenii Północnej-Westfalii to przedstawiciele SPD i Zielonych wchodziliby w skład krajowej delegacji do *Bundesratu*.

Rozmowy na temat utworzenia rządu mniejszościowego SPD-Zieloni ruszyły pełną parą. Jednocześnie kierownictwo Die Linke wyraziło gotowość do wspierania polityki rządu w kluczowych obszarach będących w zgodzie z programem partii, domagając się od przyszłego rządu poprawy ochrony socjalnej obywateli, zniesienia opłat za studia, czy też zmniejszenia obciążeń finansowych miast. Tymczasem 6 lipca na specjalnie zwołanej konferencji prasowej przedstawiciele SPD i partii Zielonych w Nadrenii Północnej-Westfalii Hannelore Kraft, Norbert Römer, Sylvia Löhrmann i Reiner Priggen ogłosili zawarcie umowy koalicyjnej pomiędzy obydwoma partiami oraz przedstawili zebranym 89-stronicowy projekt programu dla nowego rządu pod hasłem „Pójdźmy wspólnie nowymi drogami”². 10 lipca krajowe zjazdy obu partii, SPD w Kolonii i Zielonych w Neuss, zaakceptowały zawarcie koalicji.

14 lipca 2010 r. w drugiej turze głosowania *Landtag* Nadrenii Północnej-Westfalii poparł kandydaturę H. Kraft na stanowisko premiera rządu krajowego. Za tą kandydaturą opowiedziało się 90 posłów koalicji SPD-Zieloni, 80 posłów CDU i FDP było przeciw, a posłowie Die Linke wstrzymali się od głosowania. Dzień później premier H. Kraft zaprezentowała swój nowy gabinet. Zgodnie z zapisami umowy koalicyjnej (s. 89) w rządzie znalazło się dziewięciu przedstawicieli SPD i trzech partii Zielonych (S. Löhrmann – wicepremier i minister szkolnictwa, Barbara Steffens – minister zdrowia i emancypacji, Johannes Remmel – minister ochrony środowiska i rolnictwa). Ponadto w

² Tekst programu (dostęp 29.08.2010):

http://www.nrwspd.de/db/docs/doc_30009_2010713112745.pdf

skład rządu weszło sześć kobiet i sześciu mężczyzn. Zgodnie z zapowiedziami H. Kraft zachowany został parytet płci.

Przed H. Kraft i nowym rządem stoi niezmiernie trudne zadanie. Już w trakcie mowy inauguracyjnej zwróciła się ona do wszystkich partii z apelem o współpracę dla dobra kraju, które powinno mieć pierwszeństwo przed interesami partyjnymi. Apel ten był skierowany przede wszystkim w stronę Die Linke. CDU i FDP zapowiedziały, że będą twardą opozycją krytykującą każde potknięcie rządu. Nie ulega wątpliwości, że chadecy i liberałowie będą starali się wykorzystać każde niepowodzenie rządu H. Kraft. Już teraz ze strony polityków chadeckich padają oskarżenia o złamanie obietnic przedwyborczych. A. Merkel zarzuciła H. Kraft, że w kampanii wyborczej mówiła o potrzebie powołania stabilnego rządu w Nadrenii Północnej-Westfalii, gdy tymczasem stanęła na czele rządu mniejszościowego. Zdaniem kanclerz świadczy to o braku odpowiedzialności H. Kraft za dane słowo. Oczywiście jest, że krytyka płynąca ze strony polityków chadeckich ma swoje źródło w przedwczesnym zerwaniu przez SPD rozmów koalicyjnych w Nadrenii Północnej-Westfalii, ale przede wszystkim w utracie przez koalicję rządową większości w Bundesracie.

Hannelore Kraft udało się zrealizować to, co dwa lata wcześniej próbowała dokonać Andrea Ypsilanti w Hesji – powołać rząd mniejszościowy SPD-Zieloni, tolerowany przez Die Linke. Jednakże w ciągu ostatnich dwóch lat zmieniło się w RFN bardzo wiele. W 2008 r. na szczeblu federalnym SPD współtworzyła z partiami chadeckimi rząd wielkiej koalicji i ewentualna współpraca z Die Linke spotykała się ze sprzeciwem prawego skrzydła partii. Po klęsce w wyborach do *Bundestagu* z 27 września 2009 r. SPD znalazła się w opozycji na szczeblu federalnym. Zmusiło to ją do przeorientowania dotychczasowego kursu. W partii władzę objęli nowi ludzie,

gotowi zaakceptować współpracę z Die Linke. Jak pokazały przykłady Brandenburgii i Berlina, możliwa jest taka współpraca na szczeblu krajowym, co otworzyło furtkę do porozumienia w Nadrenii Północnej-Westfalii.

Obecnie trudno wyrokować nad przyszłymi losami rządu SPD-Zieloni w Nadrenii Północnej-Westfalii. Przed H. Kraft stoi niezwykle trudne zadanie. Jednakże w swej dotychczasowej działalności politycznej dała się poznać jako polityk skuteczny, który nie waha się podejmować trudnych wyzwań. Jako przewodnicząca krajowej organizacji partyjnej SPD w Nadrenii Północnej-Westfalii potrafiła wyciągnąć partię z zapaści. Jesienią 2009 r. po klęsce SPD w wyborach do *Bundestagu* weszła w skład jej ścisłego kierownictwa, obejmując stanowisko wiceprzewodniczącej partii. Obok przewodniczącego Simona Gabriela stała się czołową twarzą odradzającej się SPD. Wydaje się zatem osobą odpowiednio przygotowaną do kierowania rządem największego kraju federacji.

Nr 42 / 2010

INSTYTUT ZACHODNI
im. Zygmunta
Wojciechowskiego
Instytut Naukowo-Badawczy,
Poznań

ul. Mostowa 27 A,
61-854 Poznań,
tel. 061/852 76 91,
fax 061/852 49 05,
e-mail: izpozpl@iz.poznan.pl,
www.iz.poznan.pl

CZASOPISMA INSTYTUTU ZACHODNIEGO:

- „Przegląd Zachodni”
- „WeltTrends. Zeitschrift für internationale Politik”
- „Siedlisko. Dziedzictwo kulturowe i tożsamość społeczności na Ziemiach Zachodnich i Północnych”
- „Biuletyn Instytutu Zachodniego”

WYDAWNICTWO INSTYTUTU ZACHODNIEGO:

- Moje Niemcy – moi Niemcy. Odpominania polskie, red. H. Orłowski, Poznań 2009;
- K. Malinowski, Przemiany niemieckiej polityki bezpieczeństwa 1990-2005, Poznań 2009;
- M. Rutowska, Lager Głowna. Niemiecki obóz przesiedleńczy na Głownej w Poznaniu dla ludności polskiej (1939-1940), Poznań 2009;
- Transformacja w Polsce i Niemczech Wschodnich. Próba bilansu, red. A. Sakson, Poznań 2009;
- Ślężacy, Kaszubi, Mazurzy i Warmiacy – między polskością a niemieckością, red. A. Sakson, Poznań 2008;
- B. Koszel, Polska i Niemcy w Unii Europejskiej. Pola konfliktów i płaszczyzny współpracy, Poznań 2008;
- B. Koszel, „Nowe otwarcie”? Stosunki polsko-niemieckie w okresie rządów koalicji PO-PSL (2007-2009) „Zeszyty Instytutu Zachodniego”: nr 57/2009;
- M. Wagińska-Marzec, Konflikt wokół Widocznego Znak w świetle prasy polskiej, „Zeszyty Instytutu Zachodniego”: nr 56/2009;
- Z. Mazur, Widoczny Znak (2005-2009), „Zeszyty Instytutu Zachodniego”: nr 55/2009;
- P. Cichoński, Wybrane problemy badań nad tożsamością europejską, „Zeszyty Instytutu Zachodniego” nr 53/2009;
- B. Koszel, Integracja Turcji z Unią Europejską z perspektywy RFN, „Zeszyty Instytutu Zachodniego” nr 52/2009;
- I. Romiszewska, Banki niemieckie w Unii Europejskiej, „Zeszyty Instytutu Zachodniego”: nr 51/2009.

